

Wielisława Osmańska-Furmanek

PEDAGOGIKA MUSI BYĆ NOWOCZESNA

Wydział należy do najstarszych w zielonogórskim środowisku naukowym, a jego początki sięgają roku 1971, kiedy to utworzono Wyższą Szkołę Nauczycielską, która dwa lata później została przekształcona w Wyższą Szkołę Pedagogiczną. Obecnie Wydział Nauk Pedagogicznych i Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego ma w swej strukturze trzy instytuty – Instytut Pedagogiki i Psychologii, Instytut Pedagogiki Społecznej i Instytut Socjologii oraz trzy katedry Wychowania Fizycznego, Pedagogiki Pracy, Mediów i Technologii Informacyjnych. Aktualnie studiuje tu prawie 5,5 tys. studentów, z czego około 2,5 tys. na studiach dziennych, mimo, że wciąż obowiązują różne formy egzaminów wstępnych. Pod względem ilości kształconych studentów wydział jest największy w Uniwersytecie Zielonogórskim. Wydział ma też najwięcej absolwentów, ukończyło go 20.913 osób. Pod względem ilości zatrudnionych tu nauczycieli akademickich jest drugim co do wielkości wydziałem. Pracuje tu 9 profesorów tytularnych, 21 doktorów habilitowanych i 62 doktorów. Razem 166 pracowników naukowo-dydaktycznych. Tak w Polsce obsadzone są tylko silne wydziały. Prowadzone są tu trzy kierunki studiów: *pedagogika* (z 14 specjalnościami), *socjologia* i *wychowanie fizyczne*. Wydział posiada uprawnienia do doktoryzowania w zakresie pedagogiki, legitymuje się II kategorią KBN, w 2001 roku wystąpił z wnioskiem o prawo nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Na wydziale wdrażany jest system ECTS i przymierzamy się do akredytacji.

Absolwenci wydziału znajdują zatrudnienie w szkołach, w administracji państwowej i administracji samorządowej, placówkach opiekuńczych, wychowawczych, terapeutycznych, w służbie zdrowia, w mass mediach, to jest wszędzie tam, gdzie zachodzi potrzeba pracy z ludźmi. Przy sporej konkurencji wielu absolwentów wydziału dobrze sobie radzi na trudnym gruncie zawodowym.

Mimo, że od początku na wydziale prowadzi się badania naukowe i kształcenie w obrębie pedagogiki, to kreatywność i dynamika pracujących tu badaczy, którzy penetrują materię ludzką i społeczną, zaowocowała tym, że z Pedagogiki wyodrębnił się i usamodzielniał Instytut Socjologii, który wypracował swój własny wizerunek naukowy oraz kierunek kształcenia – *socjologię*. Mamy nadzieję, że podobnie będzie z psychologią, która jest naturalnym towarzyszem pedagogiki jako dyscypliny naukowej.

Pedagogika jako nauka ma własne prawa rozwoju i tylko osoby najdalsze od nauk humanistycznych utożsamiają ją z wąskim przygotowaniem nauczycielskim. Jako nauka rozważa problemy człowieka jako osoby rozwijającej się i jako jednostki społecznej. Intensywny jej rozwój owocuje przede wszystkim subdyscyplinami,

WIELISŁAWA OSMAŃSKA-FURMANEK – dziekan Wydziału NPiS

które w pewnej mierze oddają wielość specjalności naukowych w jej zakresie. I tak, specjalności te wyznaczają dla studentów zainteresowania badawcze kadry naukowej, ale również specjalności kształcenia w obrębie *pedagogiki* prowadzone na naszym wydziale. Trudno bowiem wyobrazić sobie dziś studiowanie pedagogiki bez włączania studentów do różnych badań, tak terenowych jak i studyjnych. Nie darmo studenci podczas ślubowania podejmują zobowiązanie rozwijania nauki pod opieką dojrzałych badaczy. Badania problemów społecznych rokrocznie owocują publikacjami. W ciągu roku zostało wydanych prawie 200 prac naukowych autorstwa pracowników wydziału – monografii, artykułów, raportów i innych publikacji, przy czym wiele ukazuje się w renomowanych wydawnictwach o zasięgu ogólnopolskim.

Inaczej dziś patrzy się na tzw. praktyki, które są wprowadzaniem posiadanej wiedzy teoretycznej w rozwiązywanie rzeczywistych sytuacji wychowawczych. Ani to już czas, ani możliwości, by do pracy z ludźmi przygotowywać w prosty rzemieślniczy sposób dostarczając nawet najlepsze wzory i nakazując obserwacje. Wielość dopuszczanych teorii weryfikowanych w badaniach ma prawo istnienia w Uniwersytecie.

Pedagogika nie jest tu wyjątkiem, ale wyjątkowa jest za to odpowiedzialność wobec społeczeństwa kształconych tu pedagogów. Trudno się więc dziwić, że we współczesnym wykształceniu tendencje ogólnego rozwoju absolwenta są równie ważne, jak jego kompetencje zawodowe. One to przecież są niejako funkcją całości wy-

stawione i dostosowywane do potrzeb społecznych. Pedagogika jest mocno osadzona w kontekście cywilizacyjnym, kulturowym i społecznym. Trudny rynek pracy, nowe oczekiwania, wyzwania przyszłości wymuszają zmiany w ofercie edukacyjnej. Powstają nowe, perspektywiczne specjalności, a wygaszane są te, które cieszą się

DR HAB. INŻ. WIELISŁAWA OSMAŃSKA-FURMANEK, PROF. UZ

ukończyła Politechnikę Wrocławską i Moskiewski Instytut Energetyczny, kierunek informatyka i matematyka stosowana (1981); doktor nauk technicznych w zakresie informatyki (1987); habilitacja z nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, w dziedzinie zastosowań technologii informacyjnych w edukacji i procesach pedagogicznych (Rosyjska Akademia Nauk - 1996).

Jest związana z uczelnią zielonogorską od 1981 r., gdzie po ukończeniu studiów z wyróżnieniem, podjęła pracę najpierw jako asystent, potem adiunkt w Instytucie Matematyki WSP. Po uzyskaniu stopnia doktora kierowała Zakładem Informatyki, a potem Zakładem Dydaktyki Matematyki. Kierowała także Uczelnianym Ośrodkiem Informatyki. Jej działalność naukowa skupiała się wokół zagadnień komputerowego wspomagania nauczania i uczenia się. Uczestniczyła w wielu ogólnopolskich programach badawczych m.in. „Informatyzacja procesów pedagogicznych w szkołach wyższych”, była członkiem Zespołu Informatyki w Centralnym Ośrodku Metodycznym Studiów Nauczycielskich w Krakowie.

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego podjęła pracę na stanowisku profesora w Instytucie Zarządzania WSP, gdzie pełniła funkcję zastępcy dyrektora do spraw nauki i kierownika Zakładu Multimedialnych Technologii Informacyjnych. Tematyka prowadzonych przez nią badań naukowych koncentrowała się wokół problemów zastosowań multimedialnych technologii informacyjnych w zarządzaniu, kształceniu menedżerów oraz szkoleniach pracowniczych.

Obecnie prof. nadzwyczajny w Katedrze Mediów i Technologii Informacyjnych na Wydziale Nauk Pedagogicznych i Społecznych (od 2001). Zajmuje się oddziaływaniem multimediów i badaniem struktur informacyjnych w komunikacji multimedialnym o hipertekstowym modelu dokumentu i przeznaczeniu edukacyjnym, problemami kształcenia na odległość oraz edukacją medialną i informatyczną. Autorka ponad 60 publikacji naukowych wydanych w Polsce i za granicą, w tym m.in. monografii „Nowe technologie informacyjne w edukacji”. Członek Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Polskiego Towarzystwa Kognitywistycznego, Polskiego Towarzystwa Technologii i Mediów Edukacyjnych.

Od 1999 roku Prodziekan do spraw nauki, a od 2001 roku Dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych i Społecznych, w 2002 roku ponownie wybrana na Dziekan Wydziału Uniwersytetu Zielonogórskiego. Jedyna kobieta i najmłodszy dziekan Uniwersytetu.

kształconej w ramach studiów osobowości. Pedagog w różnych rolach: nauczyciela, opiekuna, doradcy, organizatora, edukatora itp. podejmować musi decyzje w sytuacjach niepowtarzalnych, gdyż nie ma dwóch takich samych grup, jednostek, osób. Dlatego też trudno myśleć inaczej o kształceniu pedagogów niż w ramach studiów 5-letnich, które i tak dla większości stają się bazą wyjściową dla całościowej edukacji i rozwoju zawodowego. Świadomość studentów w tej mierze jest wysoka. Licencjaty rzadko, najwyżej z przyczyn losowych, zaspokoją aspiracje. Na wydziale (zgodnie z profilem prowadzonych specjalności) prowadzonych jest również 17 różnych Studiów Podyplomowych, które umożliwiają słuchaczom, często naszym absolwentom, poszerzenie i aktualizację wiedzy oraz dają szansę nabywania nowych kompetencji zawodowych. Na wszystkie te studia wydział od lat odnotowuje spore zainteresowanie i duży nabór.

Bardzo elastycznie podchodzimy na wydziale do specjalności kształcenia proponowanych w ramach pedagogiki. Mamy obecnie 14 specjalności, które są modyfi-

czniejszym zainteresowaniem. Możemy to robić, bo na wydziale mamy specjalistów reprezentujących szeroki wachlarz subdyscyplin pedagogiki – poczynając od dydaktyki i poradnictwa, poprzez pedagogikę społeczną, specjalną, opiekuńczą, aż po pedagogikę pracy, pedagogikę medialną czy resocjalizację i seksuologię.

Z 14 specjalności tylko dwie są specjalnościami czysto nauczycielskimi - zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna; zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i terapia pedagogiczna. Pozostałe przygotowują pedagoga do różnych ról społecznych i zawodowych wypełnianych w określonych społecznościach i środowiskach. Takie specjalności jak gerontologia społeczna, praca socjalna, poradnictwo, opieka i pomoc środowiskowa, rewalidacja osób chorych, pedagogika pracy czy edukacja medialna i informatyczna cieszą się coraz większym zainteresowaniem. Odkąd otwarcie mówi się o występowaniu negatywnych zjawisk społecznych wzrosło zainteresowanie takimi specjalnościami, jak resocjalizacja i profilaktyka osób niedostosowanych społecznie czy pedagogika specjalna.

Prowadzone na wydziale specjalności i kierunku kształcenia ściśle wiążą się z podejmowaną problematyką naukowo-badawczą. Podejmowane są m.in. takie tematy jak: edukacja, opieka i wychowanie dzieci z deficytami rozwoju; uwarunkowania społecznej integracji dzieci niepełnosprawnych; systemy edukacyjne w świe-

lecznych na obszarach pogranicza; zachowania ekonomiczne Polaków; kondycja społeczna pracowników nauki; technologie informacyjne jako narzędzie edukacji i komunikacji społecznej w kształceniu na odległość; prezentacje multimedialne w edukacji.

Wiele z tych tematów prowadzonych jest przy szero-

DR HAB. ZBIGNIEW IZDEBSKI,
kierownik Zakładu Poradnictwa Młodzieżowego i Edukacji Seksualnej UZ, prodziekan Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego:

Mimo, że Uniwersytet Zielonogórski jest młody, to Wydział Pedagogiczny ma swoje wieloletnie tradycje. Od wielu lat dba o tworzenie prestiżu naukowego. Jeszcze w czasie funkcjonowania WSP podejmowane były przez dziekanów i rektorów inicjatywy związane z pozyskiwaniem nowej kadry w celu uzyskania praw doktorskich i habilitacyjnych.

Na naszym Wydziale pracowało i obecnie pracuje wiele znaczących osób w polskiej pedagogice. Problem polega na tym, że niestety poza pracą dydaktyczną, ich umiejętności i pozycja naukowa nie zawsze były umiejętnie wykorzystywane na rzecz rozwoju naszego środowiska.

Warto podkreślić, że, podobnie jak na innych uniwersytetach, na naszym także są pewne problemy pokoleniowe. Związane są one z tym, że pewna grupa profesorów jest już w wieku przedemerytalnym, a nie przybywa nam w takim stopniu, jak byśmy chcieli, młodych samodzielnych pracowników naukowych. Nasz Wydział dysponuje znaczącym potencjałem młodej kadry – myślę tu o grupie adiunktów i asystentów. Wielu z nich było naszymi studentami. Osoby te są aktywne zawodowo. Aktywność tę wiążą również z rozwojem swoich umiejętności praktycznych. Szkoda, że nie zawsze na uczelni.

Od lat znaczącym argumentem w celu pozyskiwania nowych, samodzielnych pracowników naukowych, poza możliwością rozwoju, były argumenty finansowe. Tę atrakcyjność finansową, niestety, utraciliśmy.

Wydział Pedagogiczny często utożsamiany jest z kształceniem nauczycieli, a przecież ta forma kształcenia stanowi tylko część jego zadań na określonych specjalnościach. Dużą zaletą Wydziału jest wprowadzanie nowych specjalności kształcenia w ramach kierunku *pedagogika*, które są widoczną odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne. Te kierunki to m.in. pedagogika medialna, praca socjalna, gerontologia, poradnictwo.

Mimo, że Wydział jest trochę rozproszony, niewątpliwą jego zaletą jest dobrze wyposażona baza lokalowa.

Ogromną zaletą UZ jest położenie na pograniczu polsko-niemieckim. Stwarza to duże możliwości do rozwijania współpracy z ośrodkami naukowymi w Niemczech.

Szkoda, że najbliższy Zjazd Pedagogiczny nie odbędzie się w Zielonej Górze.

Mówiąc o Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego, warto podkreślić, że jest to Wydział o bogatych tradycjach, co wyznacza jego ugruntowaną, pozycję naukową. Wydział ten przygotowuje się do jubileuszu 50-lecia działalności. Po dzień dzisiejszy na Wydziale pracują osoby, które są sztandarowymi postaciami w polskiej pedagogice. Z ich podręczników uczyłem się jeszcze jako student.

Od lat Wydział Pedagogiczny UW jest od lat bardzo autonomiczny. Posiada akredytację, możliwość studiowania w systemie ECTS i bardzo rozwiniętą współpracę międzynarodową.

cie; samoświadomość i zachowania zawodowe pedagogów; rozwój fizyczny dzieci i młodzieży w ontogenezie; optymalizacja kształcenia w zreformowanej szkole; problemy szkoły samorządowej; problemy pedagogiki pracy. W ich rezultacie powstają teoretyczne i metodyczne opracowania szeroko wykorzystywane w praktyce. Jednocześnie budowane są koncepcje, modele, teorie wyjaśniające i interpretujące rzeczywistość.

Kolejne obszary penetrowane przez naukowców i badaczy skupionych na wydziale to: problemy socjalizacji młodzieży średniego miasta; teoria i praktyka pracy socjalnej; problemy zatrudnienia i bezrobocia; teoria animacji kulturalnej; uwarunkowania i przejawy niedostosowania społecznego; wzory przebiegu życia; problemy edukacji dorosłych; edukacja seksualna i profilaktyka HIV/AIDS; tendencje rozwojowe instytucji spo-

kiej i długoletniej współpracy zagranicznej np. z Uniwersytetem Humbolta w Berlinie, Uniwersytetem Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Wolnym Uniwersytetem w Berlinie, Uniwersytetem w Poczdamie, ale również Uniwersytetem Karola w Pradze, Uniwersytetem w Sankt Petersburgu czy Instytutem Społeczeństwa Otwartego w Nowym Jorku. Współpraca wyraża się we wspólnych publikacjach naukowych, konferencjach i seminariach oraz wymianie pracowników i studentów.

Charakterystyczną cechą wydziału jest dynamiczny rozwój kadry. W ostatnim roku sfinalizowano 5 postępowań habilitacyjnych, ośmiu osobom nadano stopień doktora nauk, a dwunastu kolejnych ma otwarte przewody doktorskie. Jest duża grupa adiunktów tuż przed habilitacją.

Średnio raz w miesiącu na wydziale zbiera się wydziałowa komisja ds. przewodów doktorskich. Ostatnia obrona doktorska na wydziale (29 października br.) była już dziewiątą, od kiedy powstał uniwersytet, kolejną dziesiątą planujemy w grudniu. Mamy dobre i szerokie kontakty z innymi ośrodkami akademickimi. Regułą jest recenzowanie pracy przez dwóch recenzentów – jednego z zewnątrz o ugruntowanym dorobku w danej dyscyplinie pedagogiki – drugiego uznanego specjalisty z naszego ośrodka naukowego. Przewody otwierane są

tematem czy uniwersytet to bardziej piękne tradycje czy nośnik nowych idei i postępu. Chcą szerzej otwierać granice badań, nastawieni już globalnie do świata i nauki, odważniejsi są w podejmowanych problemach. Najmłodsze pokolenie doktorów ma najbardziej odważne i śmiałe pomysły. To ta grupa najchętniej podejmuje działania czując jeszcze bardziej empirię niż teorię. Tak korzystny układ pokoleniowy i stworzona na wydziale atmosfera sprawia, że działa tu wiele interdyscyplinarnych zespołów badawczych niezależnych od struktur

KSZTAŁCENIE ODBYWA SIĘ W DOBRZE WYPOSAŻONYCH PRACOWNIACH

również dla pracowników innych uczelni, dla których profesorowie wydziału pełnią funkcje promotorów lub recenzentów.

Kadra dydaktyczno-naukowa wydziału cechuje się dużą różnorodnością zarówno pod względem doświadczenia zawodowego, zainteresowań naukowych jak i pod względem spojrzenia na misję i rolę Uniwersytetu. Najbardziej doświadczona kadra profesorska spogląda na Uniwersytet być może dość konserwatywnie, jako na tradycyjną wszechnicę idei, jej podejście charakteryzuje głęboka refleksja, hamowanie szybkich decyzji i łatwych sądów. Wbrew pozorom nie jest to czynnik wsteczny, lecz koncentrujący uwagę i wywołujący refleksję u z natury rewolucyjnej młodzieży. Młodszy z samodziel-

formalnych.

Konsekwencją przemian cywilizacyjnych jest konieczność przygotowania każdego obywatela do bycia pełnoprawnym członkiem społeczeństwa informacyjnego w skali globalnej. Świadomy obywatel współczesnego świata odczuwa wyraźnie dynamikę i mechanizmy zmian w gospodarce globalnej. Tym samym świadom jest odpowiedzialności za tworzenie własnej, dobrze uformowanej wiedzy, nie odstającej od najnowszych osiągnięć i technologii, zwłaszcza technologii informacyjnych, które wkroczyły już w sferę edukacji. Staramy się, aby tendencje te były uwzględniane w pracach naukowo-dydaktycznych wydziału, tym bardziej, że właśnie nasz wydział prowadzi wiele tematów naukowych, w których obiektem badawczym jest człowiek i procesy edukacyjne. Przykładem mogą być badania realizowane w Katedrze Mediów i Technologii Informacyjnych w zakresie problemów komunikacji, oddziaływania i percepcji komunikatu multimedialnego, zastosowań edukacyjnych technologii informacyjnych oraz problemów kształcenia na odległość.

Niezależnie od wszystkich przemian zachodzących w świecie podmiotem naszych zainteresowań pozostaje człowiek. Pedagogika jako nauka zajmuje się człowiekiem jako obiektem badań, jego rozwojem jako indywidualności i istoty społecznej. Pedagogika musi być nowoczesna, powinna formułować cele odpowiadające potrzebom współczesnego świata i realizować te cele czerpiąc z bogatych doświadczeń i teorii, ale jednak uwzględniając nowe tendencje i stosując nowoczesne środki oddziaływania.

W. Osmańska-Furmanek

nych pracowników często zmagają się już jednak z dy-